

AKILLI İÇERİK OLMADAN;

AKILLI TAHTA,

TEKNOLOJİK BİR TAHTA

OLMAKTAN

ÖTEYE GEÇEMEZ...!

ELFi YAYINCILIK
Elmas Fikirler

YAYIN KURULU

Hazırlayanlar

Erdem ERDOĞMUŞ, Abdulkadir ARSLAN

YAYINA HAZIRLAYANLAR KURULU

Kurumsal Yayınlar Yönetmeni

Saime YILDIRIM

Kurumsal Yayınlar Birimi – Dizgi & Grafik

Mustafa Burak SANK & Ezgi GÜLER & Meltem TEMEL

Sumru ALMACAK & Gamze KAYA & Pınar KORKMAZ

Yasin ÇELEBİ & Reyhan KARAHASANOĞLU

Baskı - Cilt

Neşe Matbaacılık Yayıncılık Sanayi ve Tic. A.Ş.

Adres:Akçaburgaz Mh. Mehmet Deniz Kopuz Sk. No:17

3.Bodrum Esenyurt / İSTANBUL

Yayıncı Sertifika No: 32077

Matbaa Sertifika No: 22861

ISBN: 978-605-9213-31-8

İstanbul – 2015

Bu eserin her hakkı saklı olup tüm hakları Elfi Yayıncılık'a aittir. Kısmi de olsa alıntı yapılamaz, metin ve soruları aynen değiştirilerek elektronik, mekanik, fotokopi ya da başka bir sistemle çoğaltılamaz, depolanamaz.

Copyright © Tüm Hakları Saklıdır.

10.SINIF
TÜRK
EDEBİYATI
AKILLI DERS DEFTERİ

Defterlerimizi Tanıyalım

Neler Öğreneceğim?

Ünite konularının belirtilerek soru tarzında öğrencinin ilgisini çekecek şekilde yazıldığı bölümdür.

Örnek

Konu ile ilgili verilen örnekler bölümüdür.

Dikkat

Konu ile ilgili dikkat edilmesi gereken, uyarılar, notlar vb.

Notlarım

Öğrencinin akıllı defter üzerinde not tutması için ayrılan bölümlerdir.

Çöz Öğren

Derste işlenen konuların öğrenilip pekiştirilmesi için öğrencilerin çözeceği açık uçlu veya çoktan seçmeli sorularıdır.

Haydi Sen Yap

Derste işlenen konular ile ilgili öğrencilerin bireysel, arkadaşlarıyla veya ailesiyle birlikte gerçekleştirebileceği ders dışı müze önerisi, roman tavsiyesi, atölye çalışması, bilimsel çalışmalar, vb. içeriklerin yer aldığı hareketli kutudur.

Defterlerimizi Tanıyalım

Bunları Biliyor Musun?

Konu ile ilişkili gerçek hayattan merak uyandıracak ilginç bilgiler bölümüdür.

Etkinlik Sayfam

Ders esnasında öğrencilerin bireysel veya grupta çalışacağı konu ile ilgili üst düzey düşünme becerileri kazandıran çalışma sayfasıdır.

Ne Kadar Öğrendim?

İlgili ünitedeki bölümleri veya konuları öğrencinin ne kadar öğrendiğini test edecek açık uçlu ve çoktan seçmeli sorulardan oluşan bölümdür.

Biraz Ara Verelim

Konu ile ilgili oyun, bulmaca, zeka soruları vb. eğlence köşeleridir. Ünite sonunda veya konu aralarında olabilir.

Ünite Özetim

Ünitenin sonunda yer alan üniteyi özetleyen kavram ağlarıdır.

Ünite Değerlendirme

Ünite sonunda ilgili üniteye tüm bölümleri ve konu / kavramları içerecek şekilde klasik ve / veya test türündeki soruları içeren bölümdür.

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: TARİH İÇİNDE TÜRK EDEBİYATI

Tarih İçinde Türk Edebiyatı	9
Edebiyatın Diğer Bilim Dallarıyla İlişkisi	12
Türk Edebiyatının Dönmelere Ayrılmasında Ölçütler	16
Ünite Özetim	17
Ünite Değerlendirme	18

2. ÜNİTE: DESTAN DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATI

Destan Dönemi Türk Edebiyatı	22
Sözlü Edebiyat	24
Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler	25
Olay Çevresindeki Metinler	29
Yazılı Edebiyat	39
Ünite Özetim	44
Ünite Değerlendirme	45

3. ÜNİTE: İSLAM UYGARLIĞI ÇEVRESİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI

İslam Uygarlığı Çevresinde Gelişen Türk Edebiyatı	52
İslami Dönemde İlk Dil ve Edebiyat Ürünleri	53
Oğuz Türkçesinin Anadoludaki İlk Ürünleri	59
Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler	60
Olay Çevresinde Oluşan Edebi Metinler	67
Öğretici Metinler	80
15.Yüzyıldan 19. Yüzyılın Ortalarına Kadar Osmanlı Edebiyatı	91
Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler - Divan Şiiri	93
Halk Şiiri	128
Anonim Halk Edebiyatı	130
Aşık Tarzı Halk Edebiyatı	139
Dini - Tasavvufi Halk Şiiri	166
Olay Çevresinde Oluşan Edebi Metinler	182
Anlatmaya Bağlı Edebi Metinler	182
Göstermeye Bağlı Edebi Metinler	194
Divan Edebiyatında Düz Yazı	208
Ünite Özetim	215
Ünite Değerlendirme	223
Sözlük	239

Ünite 1

TARİH İÇİNDE TÜRK EDEBİYATI

Neler Öğreneceğim?

1. Tarih içinde Türk Edebiyatı
2. Edebiyat-Tarih ilişkisi
3. Türk Edebiyatının Dönemlere Ayrılmasındaki Ölçütler

Tarih İçinde Türk Edebiyatı

Türk Edebiyatı Tarih İçinde Nasıl Şekillenmiştir?

Türk edebiyatının tarihi dönemlere ayrılmasında hangi süreçlerin etkili olduğunu yazalım.

Türk edebiyatında yazının kullanılmaya başlamasıyla

Türkler İslamiyeti kabul edince

Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesiyle

Edebiyat – Tarih İlişkisi

Boş bırakılan yerlere ilgili tanımları yazalım.

Edebiyat (Yazın) Nedir?

Edebi Eser Nedir?

Düşünce, hayal ve duyguların insanda estetik zevk

Notlarım

Edebiyatçı Kimdir?

Edebiyat Tarihi Nedir?

Yüzyıllar boyunca oluşan bu edebi eserleri, eserin ait

Edebiyat Tarihçisi Kimdir?

Edebiyat tarihi alanında çalışan, edebi eserlerin toplan

Edebiyat tarihçilerimizden bazılarını yazalım.

• Mehmet Fuat Köprülü

-
-
-
-

Notlarım

Etkinlik Sayfam

Aşağıdaki şiirleri okuyarak bu şiirlerin hangi tarihi olaylar üzerine yazıldığını tarihi dönem – edebi eser ilişkisi çerçevesinde değerlendirelim.

İstiklal Marşı'ndan

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim: Bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.

M. Akif ERSOY

Genç Osman

İptida Bağdat'a sefer olanda
Atladı hendeği geçti Genç Osman
Vuruldu sancaktar kaptı sancağı
İletti bedene dikti Genç Osman

Eğerleyin kıratımın ikisin
Fethedeyim düşmanların hepsin
Sabah namazında Bağdat kapısın
Allah Allah deyip açtı Genç Osman

Sultan Murat eydür gelsin göreyim
Nice kahramandır ben de bileyim
Vezirlik isterse üç tuğ vereyim
Kılıcından alkan saçtı Genç Osman

Kul Mustafa karakolda gezerken
Gülle kurşun yağmur gibi yağarken
Yıkılası Bağdat seni döğerken
Şehitlere serdar oldu Genç Osman

Kayıkçı Kul MUSTAFA

Notlarım

Şehzade Mustafa'ya Mersiye

Mededmeded bu cihanım yıkıldı bir yanı
Ecel celâlileri aldı Mustafa Hânı

Tohindı mihr-i cemâli bozuldı erkânı
Vebale koydılarâl ile Al-i Osmânı

Geçerler idi geçende o merd-i meydânı
Felek o canibe döndürdi şâh-ı devrânı

Yalancının kun bühtanı bugz-ı pinhânı
Akıddıyaşumımıyakdı nâr-ı hicrânı

Cinâyet etmedi cânî gibi anıncâm
Boguldıseyl-i belâya tagıldı erkânı

N'olaydı görmeye idi bu mâcerâyı gözüm
Yazuklar ana revâ görmedi bu râyı gözüm

Taşlıcalı YAHYA

■ **Edebiyatın Diğer Bilim Dallarıyla İlişkisi**

Edebiyat – Tarih İlişkisini Açıklayalım

Edebiyat tarihi; ait oldukları dönemin, insanların, top

Örneğin;

Edebiyat – Sosyoloji ilişkisini açıklayalım.

Edebiyat – Psikoloji ilişkisini açıklayalım.

Edebiyat – Dil Bilimi ilişkisini açıklayalım.

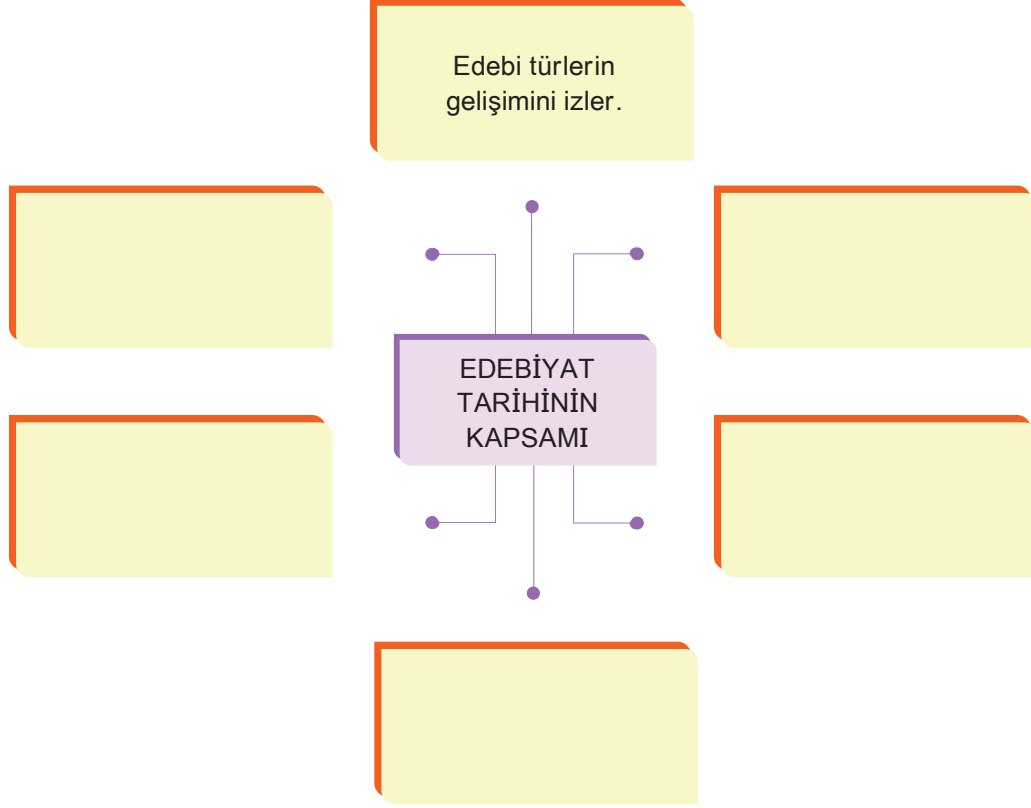
Edebiyat – Halk Bilimi ilişkisini açıklayalım.

Notlarım

Edebiyat Tarihinin Kapsamı

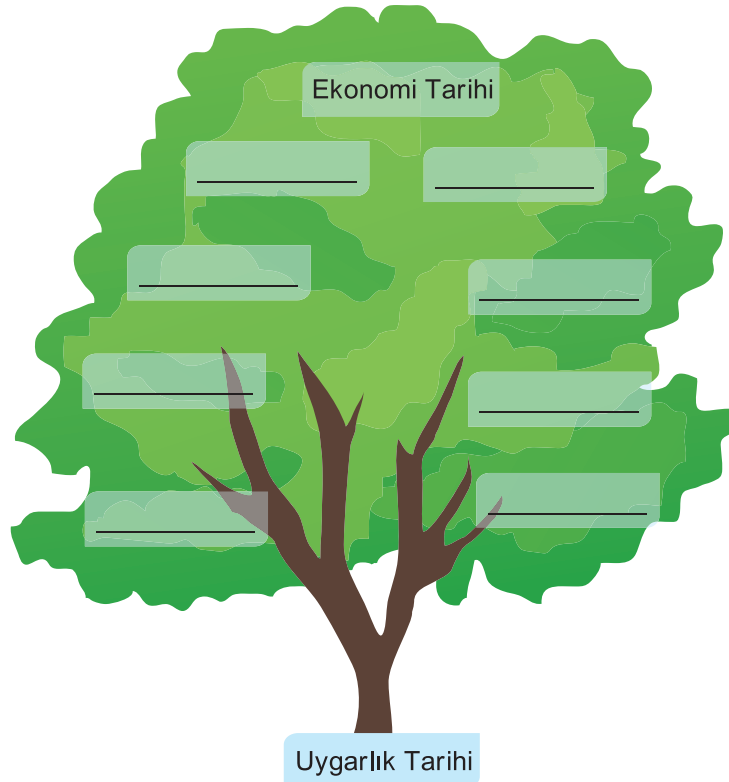
Kavram tablosundaki kutucuklara edebiyat tarihinin kapsamı ile ilgili çıkarımlar yazalım.

Uygarlık Nedir?

Bir ülke veya toplumun maddi ve manevi varlıklarının; bilim, sanat, düşünce ve teknoloji ürünlerinin tamamına uygarlık denir.

Aşağıdaki uygarlık tarihi ağacının dallarına uygarlık tarihini oluşturan kültür tarihlerini yazalım.

Kültür Nedir?

Bir toplumun veya milletin tarihsel süreç içinde ürettiği

Örneğin;

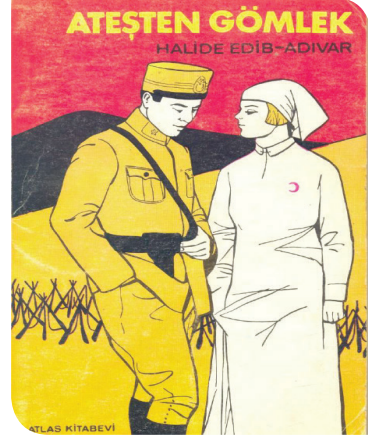
Medeniyet Nedir?

Medeniyet ise belirli bir insan topluluğunun,

Çöz Öğren

Kurtuluş Savaşı yıllarında Halide Edip Adıvar'ın "Ateş-ten Gömlek", Kemal Tahir'in "Esir Şehrin İnsanları" romanlarını edebiyat – tarih açısından yorumlayınız.

Notlarım

Ne Kadar Öğrendim?

1. Aşağıdaki kavram ve açıklamaları uygun şekilde eşleştiriniz.

A) Toplumların yaşamlarını her bakımdan inceler.

() Edebiyat

B) Fikir, duygu ve hayallerin söz veya yazı ile edebi şekilde ifade edilme sanatıdır.

() Edebiyat Tarihi

C) Edebi eserlerden hareketle bir milletin duygu ve düşüncede geçirdiği evreleri inceler.

() Tarih

D) Toplumların yaşadıkları olayları sebep – sonuç ilişkisi içerisinde inceler.

() Uygarlık Tarihi

2. Aşağıdaki cümlelerde verilen yargılar doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

- () Edebi eserlerde dili güzel kullanmak esastır.
- () Bir edebi eser ortaya çıktığı dönemin özelliklerini yansıtır.
- () Bir edebi eser, ortaya çıktığı milletin yaratıcılık gücünü de gösterir.
- () Edebi eser, ruha ve zekaya seslenen, estetik zevk veren sanat eseridir.
- () Sanatçı, edebi esere kendi hayallerini, duygularını, düşüncelerini yaşama bakış açısını yansıtmaz.

3. Aşağıdaki tanımlarda yer alan boşlukları uygun şekilde doldurunuz.

edebiyatçı – edebiyat – kültür

edebiyat tarihi – edebiyat tarihçisi

- Edebiyatla ilgilenen ve edebi eser veren kişilere “.....” denir.
- Edebiyat tarihi alanında çalışanlara “.....” denir.
- İnsanların hayal, duygu ve düşüncelerini en güzel şekilde, sözlü veya yazılı olarak anlatması sanatına “.....” denir.
- Bir milletin, tarih boyunca elde etmiş olduğu maddi ve manevi değerlerin tümüne “.....” denir.
- Edebi eserleri ve bu eserleri ortaya koyanları dönemleri ile birlikte inceleyen bilim dalına “.....” denir.

Türk Edebiyatının Dönemlere Ayrılmasındaki Ölçütler Nelerdir?

Aşağıdaki boşlukları uygun cümlelerle tamamlayalım.

A. Kültürel Farklılaşma Edebiyatı nasıl etkiler?

Kültür alanındaki bir değişim dil ve edebiyata da yansır.

B. Din Değişimi Edebiyatı nasıl etkiler?

Türkler İslamiyet'i kabul etmeden önce Şamanizm,

C. Lehçe ve Şive Farklılıkları Edebiyatı nasıl etkiler?

Orta Asya'dan Avrupa'nın içlerine kadar yayılan Türk

D. Coğrafi Değişim Edebiyatı nasıl etkiler?

E. Sanat Anlayışı Edebiyatı nasıl etkiler?

Notlarım

Ünite Özetim

Tarih İçinde Türk Edebiyatı:

- Edebiyat – Tarih ilişkisi
- Tarihi dönem – edebi eser ilişkisi

Edebiyat: İnsanların hayal, duygu ve düşüncelerini en güzel şekilde, sözlü veya yazılı olarak anlatması sanatına edebiyat

Edebiyatçı: Edebiyatla ilgilenen eser yazan kişiye edebiyatçı denir.

Tarih: İnsanlığın geçmişini kültür ve ekonomide sanat alanındaki gelişme ve değişimleri yer ve zaman göstererek inceleyen bilim dalına denir.

Edebiyat Tarihçisi: Edebi eserleri, sanatçıları ve edebiyatın tarihsel gelişimini tarih bilimi yöntemlerini de kullanarak araştıran kişidir.

Edebi Eser: Düşünce, hayal ve duyguların insanda estetik zevk uyandıracak şekilde, sözlü veya yazılı etkili bir biçimde anlatılması sonucu ortaya çıkan esere edebi eser denir

Edebiyatın diğer bilim dallarıyla ilişkisi:

- **Edebiyat-tarih ile ilişkisi:** Edebiyat ürünlerinden ait oldukları dönemin, toplumların yaşamlarını ve tarihsel gelişimini çeşitli yönleriyle öğrenebiliriz.
- **Edebiyatın sosyoloji ile ilişkisi:** Edebiyat ürünlerinden toplumların ve bireylerin; inanç, yaşayış ve törelerine dair çıkarımlarda bulunabiliriz.
- **Edebiyatın psikoloji ile ilişkisi:** Edebiyat ürünlerinde insanların ruh halleri ve düşünce yapıları eserlere yansıtılabilir.
- **Edebiyatın dil bilimi ile ilişkisi:** Bir dilin tarihi gelişimini eserler yoluyla takip edebiliriz.
- **Edebiyatın halk bilimiyle (folklor) ilişkisi:** Toplumların müzik, masal, oyun atasözleri vb. eserlere yansıtılabilir.

Edebiyat tarihinin kapsamının içeriğinin neler olduğu:

- Edebiyat tarihi merkeze edebiyat eserini ele alır. Bu eser etrafında inceleme yapar.
- Edebi metinden hareketle sanatçısının hayatını, sanat yaşamını inceler.
- Her edebi eser ve sanatçı döneminden bağımsız düşünölemeyeceği için edebiyat tarihi eserin yazıldığı dönemi inceler.
- Dönemin sosyal, siyasi, ticari, dini, ekonomik vs. özelliklerini yani zihniyetini inceler.
- Edebiyat akımlarını inceler.
- Edebiyat dönemlerini detaylı bir şekilde inceler.Hatta edebiyatı dönemlere ayırır.
- Yazınsal türlerin tarihi gelişimini inceler.

Türk Edebiyatının dönemlere ayrılmasındaki ölçütler:

- Din değişikliği
- Lehçe ve şive farklılıkları
- Kültürel değişim
- Coğrafi değişim
- Sanat anlayışı

Ünite Değerlendirme

1. Aşağıdakilerden hangisi Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında kullanılan ölçütlerden biri değildir?

- A) Zihniyet değişimi
- B) Ekonomik gelişmeler
- C) Sanat anlayışı
- D) Din değişimi
- E) Kültürel değişme

2. Aşağıdaki edebi ürünlerden hangisi genel tarih açısından bir değer ifade etmez?

- A) Gezi yazısı
- B) Anı
- C) Deyim
- D) Roman
- E) Günlük

3. Aşağıdakilerden hangisi doğrudan, edebiyat tarihinin kapsamına girmez?

- A) Yazınsal ürünler
- B) Siyasi olaylar
- C) Edebiyat akımları
- D) Teknolojik gelişmeler
- E) Edebi şahsiyetlerin hayatı

4. Aşağıdaki cümlelerde verilen yargılar doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

- () Edebiyat tarihinin konularından biri de edebi eserleri yaratan kişilerdir.
- () Edebiyat tarihçisi tarihi olayları kronolojik sıraya göre düzenler.
- () Bir edebi eser ortaya konduğu dönemin özelliklerini yansıtmaz.
- () Edebiyat tarihi tarih biliminin bir dalıdır.

5. Aşağıdaki eserlerin hangisi ait olduğu toplumun tarihini yansıtmaz?

- A) Genç Osman Destanı – Kayıkçı Kul Mustafa
- B) Devlet Ana – Kemal Tahir
- C) Gelibolu – Buket Uzuner
- D) Aşk-ı Memnu – Halit Ziya Uşaklıgil
- E) Savaş ve Barış – Tolstoy

6. Aşağıdaki sıralamalardan hangisi doğrudur?

- A) Edebiyat tarihi > Uygarlık tarihi > Kültür tarihi
- B) Kültür tarihi > Edebiyat tarihi > Uygarlık tarihi
- C) Uygarlık tarihi > Edebiyat tarihi > Kültür tarihi
- D) Uygarlık tarihi > Kültür tarihi > Edebiyat tarihi
- E) Edebiyat tarihi > Kültür tarihi > Uygarlık tarihi

7. Edebiyat tarihi kitaplarında aşağıdakilerden hangisi hakkında bilgi yoktur?

- A) Edebi dönemler
- B) Şair ve yazarların hayatları
- C) Edebiyatı etkileyen tarihi olaylar
- D) Edebi dönemlerin belirleyici özellikleri
- E) Edebi eserlerin tam metni

8. Aşağıdaki cümlelerde verilen yargılar doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

• () Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında kültürel değişim, dini değişim, coğrafi değişim ile lehçe ve şive ayrılıkları etkili olmuştur.

• () Edebiyat tarihçisi, edebiyat ve edebi dönemler hakkında genelleme ve sınıflandırmalarda bulunur.

• () Seyahatname, tezkire, hatıra gibi edebi türler ve süreli yayınlar tarihe ışık tutar.

9. Türk kültür ve edebiyatının uygarlık tarihini etkilemesi kültür ve edebiyatımızın hangi özelliğini gösterir?

- A) Edebiyatımızın köklü bir geçmişinin olması
- B) Diğer kültürler üzerinde baskıcı olmasını
- C) Bozkır kültürünün yaygın olması
- D) Yayılmacı bir politika izlemesini
- E) Sözlü geleneğin güçlü olmasını

10. Aşağıdaki sözcükleri ait oldukları dönemi göz önünde bulundurarak aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

baksı – şaman – sagu – Göktürk Yazıtları – aruz
gazete – hikâye – kaside – tiyatro – mesnevi

• İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı

.....

• İslamiyet Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı

.....

• Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı

.....

11. Aşağıdaki edebi türleri ilgili kavramlarla eşleştiriniz.

• Gazel	• Mitolojik Ögeler
• Roman	• Beyit
• Destan	• Batı Uygarlığı

12. Aşağıdakilerden hangisi Türk ulusunun tarihini yanıtsıtmaz?

- A) Küçük Ağa
- B) Bilge Kağan Yazıtı
- C) Bozkurt Destanı
- D) Şu Çılgın Türkler
- E) İki Şehrin Hikayesi

13. Bir edebiyat tarihi kitabında aşağıdakilerden hangisinin bulunması gerekli değildir?

- A) Edebiyatın dönemlere ayrılmasında etkili olan olaylar
- B) Edebi dönemlerin belirgin özellikleri
- C) Edebi akımların doğuşu ve özellikleri
- D) Bir sanatçıya ait eserlerin içeriğinin tamamı
- E) Sanatçıların yaşam hikayeleri

Notlarım

Notlarım